

Forord

Gennem de seneste fem år har Gammel Estrup, Jyllands Herregårdsmuseum gennemgået en omfattende udvikling på stort set alle planer. På formidlingsplanet, der jo er museets vindue mod omverdenen, er der siden 2000 taget mange og alsidige initiativer lige fra bogudgivelser og aktiviteter i skolernes ferier over særarrangementer som 1700-tals marked, Kammermusikfestival, Allehelgensaften og juleforberedelser til opbygning af flere større og mindre særudstillinger årligt.

Bevaringsmæssigt har de forløbne fem år betydet et kvantespring for huset og dets mange genstande. Hovedbygningen, Orangerierne og udenomsarealerne er museets største genstande og indgår i det bevaringsprogram, som bestyrelsen har valgt at kalde Generalplanen. Planen, der indeholder arbejder, som ved udgangen af 2005 beløb sig til 33 mio. kr., har omfattet alt lige fra broerne over voldgravene, over alle hovedbygningens fløje, hjørnetårne og kældre til Orangerierne, haven og karpedammene. Arbejdet kunne ikke have været gennemført uden betydelig støtte fra private fonde og sponsorer, men også det offentlige har ydet bidrag til processen – ca. en fjerdedel af midlerne kommer fra Kulturarvsstyrelsen og en enkelt gang direkte fra Finansloven. Inde i huset har en tilstandsrapport for museets møbler og malerier

betydet, at der har kunnet iværksættes en bevaringsplan, der ganske vist er udført med mindre hast end tilfældet har været med bygningssiden, men dog sikkert og kontinuerligt.

På indsamlings- og registreringsplan er der også sket en intensivering. Først og fremmest er museets registreringer fra de første 75 år som museum blevet ajourført. Dernæst er museets maskinskrevne registreringskort i løbet af 2005 overført til det landsdækkende edb-system REGIN. Endelig har museet siden 2004 samarbejdet med otte andre museer om at skaffe finansiering til at bygge nye magasinbygninger på en grund i Randers. Projektet har navnet Fællesmagasinet for museer i Midt- og Østjylland, og byggeriet iværksættes i løbet af andet halvår af 2006. Museets genstande skulle således både være fyldestgørende registreret og fotograferet, ligesom de er sikret gode og anstændige opbevaringsforhold fremover. Selve indsamlingen er styrket med iværksættelsen af en mere offensiv indsamlingspolitik, der i højere grad tilstræber at tilgodese alle sider af herregårdsmiljøet og ikke kun de sider, der vedrører adelen og dennes boligkultur. Desuden bliver der nu lagt vægt på indsamling af genstande fra alle landets herregårde. Det er ikke kun deciderede genstande, der indsamles, men også viden

i form af interviews, undersøgelser og fotografier, der lægges til de eksisterende samlinger. Det betyder, at samlingerne i øjeblikket øges støt, og at tilvæksten vil fortsætte med at stige i de kommende år.

Forskningsmæssigt er der årligt gennemført mindst et forskningsprojekt og i 2002 oprettedes en Herregårdspulje, der er et forskningsnetværk bestående af deltagere fra en stor del af landets museer, universiteter og andre institutioner med interesser på herregårdsområdet. Det helt store gennembrud kom imidlertid i 2004, hvor Dansk Center for Herregårdsforskning så dagens lys. Det er et samarbejde mellem Nationalmuseet, Aarhus Universitet, Arkitektskolen Aarhus og Gammel Estrup, Jyllands Herregårdsmuseum støttet af Fonden Realdania, Aarhus Universitets Forskningsfond og Kulturarvsstyrelsen. Sekretariatet ligger i Gammel Estrups hovedbygning og i første omgang kom det – ud over bestyrelsen – til at bestå af en sekretariatsleder og en ph.d.-stipendiat. Knap et år senere – i november 2005 – blev Centeret suppleret med endnu to ph.d.-stipendiater og to post.doc'er, dels fordi Det frie Forskningsråd for Kultur og Kommunikation støttede et forskningsprojekt om Godsernes og Herregårdenes Indian Summer med en donation på 2.8 mio. kr., dels fordi to andre projekter om herregårdsrelaterede emner kom ind under Centerets vinger takket være bevillinger fra Aarhus Universitet og diverse private fonde og sponsorer.

Naturligvis kan en så omfattende proces ikke gennemføres af en en-mands-hær. Personalemæssigt er der sideløbende tilført nye kræfter. I starten i form af mere personale til udstillingsarealet, butikken og

administrationen. Senere med ansættelse af yderligere faguddannet personale, således at museet nu tæller fire faguddannede medarbejdere: lederen af sekretariatet for Dansk Center for Herregårdsforskning, to inspektører og en direktør. Det er en udvidelse af den faglige kapacitet på 300% på bare fem år, hvilket må siges at være tilfredsstillende i en tid, hvor de fleste andre museer er henvist til at skære deres faglige stab drastisk ned.

I erkendelse af, at den eksplosive udvikling, der er sket på alle fronter af Herregårdsmuseets virksomhed gennem de seneste fem år, ikke altid er lige synlig for omverdenen, opstod ønsket om i højere grad at synliggøre hele museets virke gennem en selvstændig publikation. Denne bog er således den første i en række udgivelser om nogle af de utallige aspekter, som museets arbejde med de danske herregårde omfatter. Vi har valgt at kalde udgivelsen Herregårdshistorie, da det er hensigten med bogen dels at skabe et forum, hvor nogle af de mange aktiviteter og tiltag, der sker på herregårdsområdet generelt i disse år kan publiceres, dels mere specifikt at henlede omverdenens opmærksomhed på de mindre synlige dele af Herregårdsmuseets virksomhed.

Vi ønsker god fornøjelse med læsningen.

Britta Andersen
Museumsdirektør